

Programa examenului de capacitate pentru personalul clerical

Examen scris

1. Sublimitatea slujirii preoțești. Preoția bisericească și preoția universală. Apostolatul preoților și apostolatul mirenilor

- a. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efreem Sirul, *Despre preoție*, Ed. Sofia, București, 2004, 312 p.;
- b. †Andrei, Arhiepiscopul Vadului Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, *Pastorul și turma*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2011, 58 p.
- c. Pr. Ene Braniște, *Despre preoție*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, 170 p.;
- d. Valer Bel, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2010, pp. 597-430;
- e. Pr. Vasile Citirgă, *Preoția bisericească în Biserică și societate*, Ed. Academprint, Târgu-Mureș, 2000, 207 p.;
- f. Constantine Skouteris, *Perspective ortodoxe*, Presa Universitară Clujeană, pp. 56-94;
- g. Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ed. IBMBOR, București, 1978, 1997;
- h. Pr. Ilie Moldovan, *Ortodoxia misionară, stâlp de lumină în lumea contemporană*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2009, pp. 139-274;
- i. Pr. Cristian Sonea, „Repere ale rolului și ale responsabilității laicilor în Biserică la Părinții Apostolici”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Orthodoxa*, nr. 2, 2010, pp.135-146;
- j. Radu Preda, „Laicatul ortodox din România postcomunistă. Un portret social-teologic”, în *Un neobosit slujitor al Bisericii: Preasfințitul Episcop-Vicar Vasile Someșanul*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2008, pp. 273-286;

2. Sfânta Scriptură în viața Bisericii. Cunoașterea, interpretarea corectă și lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi

- a. Pr. Ioan Chirilă, *Sfânta Scriptură – Cuvântul cuvintelor*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2010, 414 p.;
- b. Pr. Valer Bel, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2010, pp. 203-230;
- c. Pr. John Breck, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, Ed. IBMBOR, București, 1999, pp. 23-120;
- d. Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Ed. IBMBOR, București, 1978, 1997;
- e. Pr. Stelian Tofană, *Introducere în Studiul Noului Testament*, vol. I, 1997, 2000, II, 2001, III 2002, Presa Universitară Clujeană;
- f. Konstantin Nikolakopoulos, *Studii de teologie biblică: ermeneutica ortodoxă și cea occidentală: semnificația noțiunilor innografice ale Noului Testament*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2008, 193 p.;
- g. Enzo Bianchi, *Cuvânt și rugăciune: introducere în lectura duhovnicească a Scripturii: cu traducerea integrală a scrierilor lui Guido II Cartusianul*, traducere Maria-Cornelia Ică jr., ediția a II-a, Deisis, Sibiu, 2009, 213 p.;

- h. Idem, *Ascultând Cuvântul – pentru lectura duhovnicească a Scripturii în Biserică*, Deisis, Sibiu, 2011, 161 p.

3. Sfintele Taine în economia mântuirii și viața credincioșilor

- a. Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ed. IBMBOR, București, 1978, 1997;
- b. †Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, *Spiritualitate creștină pe înțelesul tuturor*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2002, 210 p.
- c. Pr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, Ed. IBMBOR, București, 2005, pp. 296-380;
- d. Pr. Ilie Moldovan, *Ortodoxia misionară, stâlp de lumină în lumea contemporană*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2009, pp. 224-237;
- e. Anca Manolache, *Sfintele Taine în viața Bisericii*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, 153 p.;
- f. Pr. Nicolae Necula, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. 3, Ed. IBMBOR, București, 2004, 346 p.
- g. *Îndrumări misionare*, coord. Pr. Dumitru Radu, Ed. IBMBOR, București, 1986.

4. Taina Mărturisirii – mijloc de înnoire și sfințire a credincioșilor, de îndrumare duhovnicească și pastorație individuală

- a. †Andrei, *Spovedanie și comuniune*, Alba Iulia, 1998, 249 p.;
- b. Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ed. IBMBOR, București, 1978, 1997;
- c. Pr. Petre Vintilescu, *Spovedania și duhovnicia*, Ed. Ortodoxă Română, Alba-Iulia, 1995, 312 p.;
- d. Anca Manolache, *Sfintele taine în viața Bisericii*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, pp. 62-81;
- e. Pr. Valer Bel, *Misiune, parohie, pastorație*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2006, pp. 63-68;
- f. Pr. Constantin Galeriu, „Taina Mărturisirii”, în *Ortodoxia*, XXX, 1979, nr. 3-4, pp. 482-496;
- g. Pr. Ilie Moldovan, *Ortodoxia misionară, stâlp de lumină în lumea contemporană*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2009, pp. 224-237;
- h. Pr. Gheorgios D. Metallions, *Parohia – Hristos în mijlocul nostru*, Deisis, Sibiu, 2004, pp. 65-80.

5. Sfânta Euharistie ca Taină, Jertfă și comuniune

- a. Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ed. IBMBOR, București, 1978, 1997;
- b. Idem, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, ediția a II-a, Ed. IBMBOR, București, 2004, pp. 176-687;
- c. Pr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, Ed. IBMBOR, București, 2005, pp. 324-339;
- d. *Împărtășirea continuă cu Sfintele Taine. Dosarul unei controverse – mărturiile Tradiției*, Studiu introductiv și traducere de diac. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 2006, 532 p.;
- e. Diac. Ioan I. Ică jr., „Împărtășirea continuă pro și contra – o dispută perenă și lecțiile ei”, studiu introductiv la *Împărtășirea continuă cu Sfintele Taine. Dosarul unei controverse – mărturiile Tradiției*, Deisis, Sibiu, 2006, pp. 5-88;

- f. Pr. Ilie Moldovan, *Ortodoxia misionară, stâlp de lumină în lumea contemporană*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2009, pp. 224-237;
- g. Pr. Valer Bel, *Misiune, parohie, pastorație*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2006, 132 p.;
- h. Pr. Alexandru Schemann, *Euharistia – Taina Împărăției*, Ed. Anastasia, București, 1992, 247 p.;
- i. Mitrop. Ioannis Zizioulas, *Euharistie, Episcop, Biserică. Unitatea Bisericii în dumenzeiasca Euharistie și episcop, în primele trei secole creștine*, Ed. „Basilica” a Patriarhiei Române, București, 2009, 279 p.;
- j. Idem, *Ființa eclesială*, Ed. Bizantină, București, 1996, 270 p..

6. Participarea la viața liturgică. Rolul ei pentru viața spirituală a credincioșilor și importanța ei misionar-pastorală

- a. † Andrei, Arhiepiscopul Vadului Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, *Pastorul și turma*, Ed. Renasterea, Cluj-Napoca, 2011, 58 p.
- b. Pr. Gheorgios D. Metallions, *Parohia – Hristos în mijlocul nostru*, Deisis, Sibiu, 2004, pp. 39-56; 81-132;
- c. Pr. Ilie Moldovan, *Ortodoxia misionară, stâlp de lumină în lumea contemporană*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2009, pp. 139-274;
- d. Pr. Ene Braniște, „Participarea la Liturghie și metodele pentru realizarea ei”, în *Studii Teologice*, 7-8/1949, pp. 567-581;
- e. Idem, *Participarea la Liturghie*, Ed. România creștină, București, 1999, 123 p.;
- f. Idem, „Parohia, cadrul normal de trăire a vieții creștine”, în *Îndrumări misionare*, coord. Pr. prof. dr. Dumitru Radu, Ed. IBMBOR, București 1986, pp. 751-758;
- g. Pr. Ioan Ică, „Modurile prezenței personale a lui Iisus Hristos și a împărtășirii de El în Sfânta Liturghie și în spiritualitatea ortodoxă”, în vol. *Persoană și comuniune. Prinos de cinstire Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae*, Sibiu, 1993, pp. 335-357;
- h. Mitrop. Emilianos Timiadis, *Preot, parohie, înnoire*, Ed. Sophia, București, 2001, 228 p.;
- i. Pr. Ion Bria, „Eclesiologia pastorală”, în *Studii Teologice XXXI*, 1979, nr. 1-4, pp. 313-323;
- j. Idem, *Credința pe care o mărturisim*, Ed. IBMBOR, București, 1987;
- k. Pr. Valer Bel, *Misiune, parohie, pastorație*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca 2002, (cap. „Participarea la viața liturgică”, pp. 61-90);
- l. Pr. Dumitru Stăniloae, „Liturghia urcuș spre Dumnezeu și poartă a cerului”, în *Mitropolia Banatului*, XXXI, 1981, nr. 1-3, pp. 41-56;
- m. Idem, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Craiova, 1986
- n. Pr. Nicolae Necula, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol I, Galați, 1996, vol. 1-2, Galați, 2001.

7. Înțelesul, folosul și importanța postului creștin

- a. † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Foame și sete după Dumnezeu - înțelesul și folosul postului*, Ed. „Basilica” a Patriarhiei Române, București, 2008, 246 p.;
- b. *Îndrumări misionare*, coord. Pr. Dumitru Radu, Ed. IBMBOR, București, 1986;
- c. *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 1993 (și alte ediții).

8. Transmiterea credinței și educația religioasă morală a copiilor și tinerilor; catehizarea și învățământul religios

- a. Pr. Dumitru Călugăr, *Catehetica*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2002;
- b. Maica Magdalena, *Sfaturi pentru o educație ortodoxă a copiilor de azi*, Ed. Deisis, Sibiu, 2000; 182 p.;
- c. Idem, *Cum să comunicăm copiilor credința ortodoxă. Convorbiri, reflecții și alte sfaturi*, Ed. Deisis, Sibiu, 2002; 380 p.;
- d. Idem, *Să vorbim cu tinerii despre credință*, Ed. Deisis, Sibiu, 2002;
- e. Pr. Ilie Moldovan, *Adolescența, preludiv la poemul iubirii curate*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2001;
- f. Fr. W. Förster, *Îndrumarea vieții*, reed., Ed. Panaghia, Suceava, 1999; 239 p.;
- g. Părintele Alexandru, *Copilul în lumea televizorului și computerelor*, Athos, 1999; 80 p.;
- h. Pr. Ion Bria, *Ortodoxia în Europa. Locul spiritualității române*, Ed. Trinitas, Iași, 1995, 239 p.;
- i. Pr. Valer Bel, *Misiune, parohie, pastorație*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2002, pp. 91-120.

9. Misiune, dialog, ecumenism și antiecumenism

- a. Pr. Valer Bel, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, 2008, pp. 381-413;
- b. Pr. Aurel Pavel, Ciprian Iulian Torockzai, *Adevăratul și falsul ecumenism*, Ed. Universității „Lucian Blaga” Sibiu, Ed. Andreana, 2010, 293 p.;
- c. Pr. Ilie Moldovan, *Ortodoxia misionară, stâlp de lumină în lumea contemporană*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2009, pp. 275-428;

10. Preacinstirea Maicii Domnului

- a. Pr. Ștefan Buchiu, *Maica Domnului. O introducere în teotokologia ortodoxă*, ed. Sigma, București, 2006, 224 p.;
- b. Epifanie Monahul, Simenon Metafrastul, Maxim Mărturisitorul, *Trei Vieți bizantine ale Maicii Domnului*, ediția a II-a, traducere și postfață de diac. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 2007, 289 p.;
- c. Nicolae Cabasila, *Cuvântările teologice la Iezechiel – Hristos – Fecioara Maria. Scrieri I*, studiu introductiv și traducere de diac. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 2010, pp. 175-234;
- d. Diac. Ioan I. Ică jr., *Maica Domnului în teologia secolului XX și în spiritualitatea isihastă a secolului XIV: Grigorie Palama, Nicolae Cabasila, Teofan al Niceei*, Deisis, Sibiu, 2008, 638 p.;
- e. *Îndrumări misionare*, coord. Pr. Dumitru Radu, Ed. IBMBOR, București, 1986;
- f. Pr. Stelian Tofană, „Hristologie, sacramentalitate și mariologie în Evanghelia a IV-a, cu specială privire asupra episodului Cana (Ioan 2, 1-11)”, *Studia Teologica*, nr. 1-2/1999, pp. 85-105.

11. Principalele culte neoprotestante din România: pentecostalii, bapțiștii, adventiștii, creștinii după Evanghelia, martorii lui Iehova; secte noi și mișcări religioase moderne: New Age, mormonii, secta Moon, mișcările sataniste etc. Atitudinea Bisericii față de ele

- a. Aziz Philippe, *Magii secolului XX*, Ed. Coloseum, București, 1995;
- b. Pr. Nicolae Achimescu, *Noile mișcări religioase*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2004;
- c. Idem, „Satanismul în România – organizare și ritualuri”, în *Biserica și problemele vremii*, Iași, nr. 3/1998;
- d. Pr. David Pestroiu, *Ortodoxia în fața prozelitismului „Martorilor lui Iehova”*, Ed. Insei Print, București, 2005, 280 p.;
- e. Radu Petre Mureșan, *Atitudinea Bisericilor Tradiționale Europene față de prozelitismul advent. Impactul în societatea contemporană*, Ed. Universității București, 2007, 863 p.;
- f. Avrâncioaiei Teofil, „Masoneria e pusă pe jar”, în *Biserica și problemele vremii*, Iași, nr. 3/1998;
- g. Constantin Cuciuc, *Religii noi în România*, Ed. Gnosis, București, 1996;
- h. Diac. Petru I. David, *Sectologie sau apărarea dreptei credințe*, Ed. Arh. Tomisului, Constanța, 1993;
- i. Idem, *Călăuză creștină pentru cunoașterea și apărarea dreptei credințe în fața prozelitismului sectant*, Ed. Ep. Aradului, Arad, 1987, reed. Curtea de Argeș, 1994;
- j. Idem, *De la schismă la grupări anarhice*, Ed. Arhiep. Bucureștilor, vol. 2, 1997;
- k. Idem, *Invazia sectelor în România*, Arhiep. Bucureștilor, 1996;
- l. Pr. Gheorghe Petraru, *Ortodoxie și prozelitism*, Ed. Trinitas, Iași, 2000, 398 p.;
- m. Vernet Jean, *Sectele*, trad. Cleopatra Sava, Ed. Meridiane, București, 1996;
- n. Wayer Jean – Francois, *Sectele*, Ed. Enciclopedică, București, 1998;

12. Sărbătorile creștine în viața Bisericii. Serbarea Duminicii

- a. Pr. Ion Bria, *Mari sărbători creștine, praznice împărătești*, Ed. „Oastea Domnului”, Sibiu, 2004, 104 p.;
- b. *Îndrumări misionare*, coord. Pr. Dumitru Radu, Ed. IBMBOR, București, 1986;
- c. *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 1993 (și alte ediții).

13. Biserica și provocările societății contemporane. Secularizarea, globalizarea, ingineria genetică (fertilizarea in-Vitro, clonarea, transplantul de organ), avortul, eutanasia, homosexualitatea

- a. †Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, *Mai putem trăi frumos? Pledoarie pentru o viață morală curată*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, 200 p.;
- b. Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, *Curs de bioetică*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2005, 157 p.;
- c. Pr. Ștefan Iloaie, *Cultura vieții. Aspecte morale în bioetică*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2009, 218 p.;
- d. Pr. John Breck, *Darul sacru al vieții*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2001, 358 p.;
- e. Pr. Ilie Moldovan, „În Hristos și în Biserică”. *Iubirea taina căsătoriei. Teologia iubirii I*, Alba-Iulia, 1996, 254 p.;
- f. Idem, „În Hristos și în Biserică”. *Adevărul și frumusețea căsătoriei. Teologia iubirii II*, Alba-Iulia, 1996, 256 p.;
- g. Idem, *Adolescența, preludiu la poemul iubirii curate*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2001, 351 p.;
- h. *Biserica Ortodoxă și drepturile omului. Paradigme, fundamente, implicații*, Pr. Nicolae Răzvan Stan (editor), Ed. Universul Juridic, București, 2010, 370 p.;

14. Familia și Biserica, mediu de împlinire și desăvârșire creștină

- a. Mitrop. Nicolae Mladin, *Studii de Teologie Morală*, Sibiu, 1969;
- b. Paul Evdokimov, *Taina iubirii. Sfințenia iubirii conjugale, în lumina tradiției ortodoxe*, Asociația Christiana, București, 1994;
- c. Pr. Ilie Moldovan, *Iubirea, taina căsătoriei*, vol. 1, 2, Alba Iulia, 1996;
- d. *Familia creștină azi*, Ed. Trinitas, Iași, 1995;
- e. *Familia și viața la începutul unui nou mileniu creștin* (Lucrările Congresului Internațional, Palatul Patriarhiei, 25-27 sept. 2001), Ed. IBMBOR, București, 2002;
- f. Pr. Constantin Mihoc, *Taina căsătoriei și temelia creștină în învățăturile marilor părinți ai Bisericii din secolul IV*, Ed. Teofania, Sibiu, 2002;
- g. David și Mary Ford, *Căsătoria, cale spre sfințenie. Viețile sfinților căsătoriți*, Ed. Sophia, București, 2001;
- h. Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, Ed. IBMBOR, București, 1978, 1996;
- i. John Meyendorff, *Căsătoria – perspectiva ortodoxă*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2007, 146 p..

15. Sfințirea timpului. Anul liturgic și ciclurile acestuia. Laudele bisericești. Starea de rugăciune, felurile și condițiile rugăciunii

- a. Pr. Ion Bria, *Credința pe care o mărturisim*, Ed. IBMBOR, București, 1987;
- b. Pr. Ene Braniște, *Liturgica specială*, Ed. IBMBOR, București, 1980;
- c. *Îndrumări misionare*, coord. Pr. Dumitru Radu, Ed. IBMBOR, București, 1986
- d. Paul Evdochimov, *Ortodoxia*, Ed. IBMBOR, București, 1987;
- e. *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 1993 (și alte ediții).

16. Noțiunea de sfințenie. Cinstirea sfinților și a sfințelor moaște

- a. Pr. Ion Bria, *Credința pe care o mărturisim*, Ed. IBMBOR, București, 1987;
- b. Idem, *Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică*, Ed. România creștină, București, 1999;
- c. Pr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, Ed. IBMBOR, București, 2005, pp. 406-408;
- d. Mitrop. Nicolae Mladin, *Studii de Teologie Morală*, Sibiu, 1968;
- e. Idem, *Asceza și mistica paulină*, Ed. Deisis, Sibiu, 1998;
- f. *Îndrumări misionare*, coord. Pr. prof. dr. Dumitru Radu, Ed. IBMBOR, București, 1986;
- g. Arhim. Ilie Cleopa, *Călăuză în credința ortodoxă*, Ed. Timpul, Iași, 2000 (și alte ediții).

17. Cinstirea sfințelor icoane și a Sfintei Cruci

- a. Sfântul Ioan Damaschinul, *Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, Ed. IBMBOR, București, 1998, 219 p.;
- b. Sfântul Teodor Studitul, *Iisus Hristos, prototip al icoanei Sale*, Ed. Deisis, Alba-Iulia, 1994, 211 p.;
- c. Diac. Ioan I. Ică jr., „Iconologia bizantină între politică imperială și sfințenie monahală“, studiu introductiv la Sfântul Teodor Studitul, *Iisus Hristos, prototip al icoanei Sale*, Ed. Deisis, Alba-Iulia, 1994, pp. 5-72.;
- d. Leonid Uspenski, *Teologia icoanei*, Ed. Anastasia, București, 1994, 263 p.;

- e. Cristoph Schönborn, *Icoana lui Hristos. O introducere teologică*, Ed. Anastasia, București 1996, 211 p.;
- f. Michel Quenot, *Icoana-fereastră spre absolut*, Ed. Enciclopedică, București, 1993, 119 p.;
- g. Idem, *Învierea și Icoana*, Ed. Christiana, București, 1999, 301 p.;
- h. Leonid Uspenski, Vladimir Lossky, *Călăuziri în lumea icoanei*, Ed. Sophia, București, 2003, 240 p.;
- i. Leonid Uspensky, Boris Bobrinskoy, Stephan Bigam, Ioan Bizău, *Ce este icoana?*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2010, 194 p.;
- j. *Îndrumări misionare*, coord. Pr. Dumitru Radu, Ed. IBMBOR, București, 1986;
- k. Arhim. Ilie Cleopa, *Călăuză în credința ortodoxă*, Ed. Timpul, Iași, 2000 (și alte ediții);

18. Comuniunea sfinților, rugăciunile pentru cei adormiți și folosul lor

- a. Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ed. IBMBOR, București, 1978, 1997;
- b. Pr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, Ed. IBMBOR, București, 2005, pp. 392-397;
- c. *Îndrumări misionare*, coord. Pr. prof. dr. Dumitru Radu, Ed. IBMBOR, București, 1986;
- d. Arhim. Ilie Cleopa, *Călăuză în credința ortodoxă*, Ed. Timpul, Iași, 2000 (și alte ediții);
- e. Diac. Petru I. David, *Călăuză creștină pentru cunoașterea și apărarea dreptei credințe în fața prozelitismului sectant*, Arad, 1987.

19. Dezbinarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania: 1698-1701. Uniatismul

- a. Pr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 2, Ed. IBMBOR, București, 1981 și Ed. Trinitas, Iași, 2004;
- b. Pr. Dumitru Stăniloae, *Uniatismul din Transilvania, încercare de dezmembrare a poporului român*, București, 1973 ;
- c. Silviu Dragomir, *Românii din Transilvania și unirea cu Biserica Romei*, Ed. Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Cluj-Napoca, 1990.

20. Lupta clerului și a credincioșilor din Transilvania pentru apărarea Ortodoxiei, în sec. al XVIII

- a. Pr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 2, Ed. IBMBOR, București, 1981 și Ed. Trinitas, Iași, 2004;
- b. Pr. Dumitru Stăniloae, *Uniatismul din Transilvania, încercare de dezmembrare a poporului român*, București, 1973

21. Istoricul Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului